

Lisowska, Urszula

"Dziennik Polski" 1945-1956 : część II

Rocznik Historii Prasy Polskiej 4/2(8), 97-127

2001

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

T. IV (2001) Z. 2(8)
ISSN 1509-1074

**ROCZNIK
HISTORII PRASY POLSKIEJ**

Dziennik Polski Daily, **„Dziennik Polski”**
1945–1956
Part II **Część II**

Instytut Bibliotekoznawstwa
i Informacji Naukowej
Akademia Pedagogiczna,
PL 30-084 Kraków
ul. Podchorążych 2

**Urszula
LISOWSKA**

KEY WORDS

Polish press — history — press in the Polish
People's Republic, *Dziennik Polski* (1945–)

SŁOWA KLUCZOWE

prasa polska — historia, prasa PRL, kultura,
„Dziennik Polski” (1945–)

ABSTRACT

The article discusses the history of the
Dziennik Polski daily and topics covered in
the paper in the period of 1951–1956.

It also includes a list of the staff and
collaborators between 1945–1956. In
1951–1956, 2190 issues were published of
average 4–6 pages each. From July 7, 1951,
Dziennik Polski appeared six days a week,
except for Mondays. Material was grouped
into several divisions and columns. From
1951–1956 the chief editors were: Wacław
Czynczys (October 29, 1950–August 1952),
Zbigniew Kwiatkowski (September 1952–
February 1954) and Ignacy Krasicki
(March 11, 1954–1957)

ABSTRAKT

W artykule omówiono rozwój i tematykę
„Dziennika Polskiego” w latach 1951–1956
oraz przedstawiono listę nazwisk pracowników
i współpracowników pisma z lat 1945–1956.

W latach 1951–1956 wydano 2190 numerów
w przeciętnej ilości stron od 4 do 6.
Od 7 lipca 1951 roku „Dziennik Polski”
ukazywał się 6 dni w tygodniu,
bez poniedziałków. Materiał grupowano
w ponad 60 działach i rubrykach.
Funkcje redaktorów naczelnych
w latach 1951–1956 pełnili:
Wacław Czynczys (29.10.1950–wrzesień 1952),
Zbigniew Kwiatkowski (wrzesień 1952–luty 1954)
i Ignacy Krasicki (11.03.1954–1957).

Streszczenie

W lutym 2001 roku minęła 56. rocznica narodzin „Dziennika Polskiego”, pisma, które przez pierwsze powojenne lata usiłowało grać rolę dziennika ogólnopolskiego, a jednocześnie pisma literackiego. W II części artykułu omówiono rozwój i tematykę pisma w latach 1951–1956 oraz przedstawiono listę nazwisk pracowników i współpracowników pisma z lat 1945–1956.

W latach 1951–1956 wydano 2190 numerów w przeciętnej ilości stron od 4 do 6. Od 7 lipca 1951 roku „Dziennik Polski” ukazywał się 6 dni w tygodniu, bez poniedziałków. Materiał grupowano w ponad 60 działach i rubrykach, z których kilka zawierało stałe podrubryki. Funkcje redaktorów naczelnych w latach 1951–1956 pełnili: Waław Czynczys (29.10.1950–wrzesień 1952), Zbigniew Kwiatkowski (wrzesień 1952–luty 1954) i Ignacy Krasicki (11.03.1954–1957).

Pierwsza połowa lat pięćdziesiątych jawi się we wspomnieniach redaktorów naczelnych pisma jako okres, w którym żyć było trudno i pisać także. Lata te były szczytowymi okresu błędów i wypaczeń. „Dziennik Polski”, pomimo że nie miał w tych latach zbyt wielu sukcesów, załatwiał sporo spraw natury społecznej i państwowej, nie zapominając przy tym o kulturze, literaturze i sztuce.

Rozwój i tematyka „Dziennika Polskiego” w latach 1951–1956

W latach 1951–1956 wydano 2190 numerów w przeciętnej ilości stron od 4 do 6. Początkowo „Dziennik Polski” ukazywał się 7 razy w tygodniu, później — 6. Decyzja o zmianie częstotliwości pisma wynikała z niedoboru papieru związanego ze zwiększaniem się nakładów pism (w związku z zaistniałą sytuacją redakcja musiała stosować oszczędności i racjonalnie papier zużywać). Począwszy od 7 lipca 1951 roku „Dziennik Polski” ukazywał się 6 dni w tygodniu, bez poniedziałków¹. Cena jednego numeru wynosiła 15 groszy za wydania od poniedziałku do piątku i 30 groszy za wydanie niedzielne z dodatkiem „Od A do Z”. W 1953 roku cena z 15 groszy wzrosła na 20 groszy. Cena wydania niedzielnego pozostała bez zmian.

Wysokość nakładu zaczęto podawać dopiero od 15 września 1956 roku. Do końca grudnia 1956 roku wahała się w granicach od 63 445 (numer 209) do 89 016 (numer 252). Według Danuty Jakubiec² wysokość nakładu ustalano odgórnie, nakład „Dziennika” nie mógł być wyższy od nakładu „Gazety Krakowskiej” — organu PZPR.

Tytuł początkowo drukowano w kolorze czerwonym, z powodu oszczędności od numeru 284/1951 do numeru 128/1954 drukowano w kolorze czarnym. Kolorem czerwonym, zielonym lub niebieskim honorowano święta, rocznice, np. kolejne rocznice Rewolucji Październikowej czy powstania Armii Radzieckiej, Narodowy Plebiscyt Pokoju, Światowy Festiwal Młodzieży i Studentów etc. Niektóre numery poświęcono jednej tematyce, np. numer 266/1954 poświęcono tematyce przedwyborczej, numer 158/1954 rozwojowi ziemi rzeszowskiej w okresie 10-lecia PRL czy numer 223/1956 poświęcony stolicy z okazji Miesiąca Budowy Warszawy. Numer 148/1951 zawierał Kronikę Podkrakowską (dotyczącą Bochni, Myślenic, Chrzanowa, Miechowa i miejscowości powiatu krakowskiego), numer 31/1954 zawierał Kronikę Podhalańską, a numer 152/1955 Kronikę Ziemi Tarnowskiej (obejmującą Brzesko, Dąbrowę Tarnowską i Tarnów). W 1956 roku w numerze 281 po raz

---

¹ „Dziennik Polski” 1951, nr 185, s. 1.

² Na podstawie rozmowy przeprowadzonej przez autorkę artykułu z red. Danutą Jakubiec.

pierwszy pojawiły się nazwiska członków kolegium redagującego: Władysław Cybulski (sekretarz odpowiedzialny), Zdzisław Dudzik, Bolesław Garlicki, Ryszard Kosiński (zastępca redaktora naczelnego), Ignacy Krasicki (redaktor naczelny) i Rena Nalepa. W tym miejscu należy wspomnieć, że funkcje redaktorów naczelnych w latach 1951–1956 pełnili: Wacław Czynczys (29.10.1950 Balicki przekazał mu funkcję redaktora naczelnego, wg K. Zbijewskiej³ funkcję tę pełnił do września 1952), Zbigniew Kwiatkowski (wg K. Zbijewskiej od września 1952 do lutego 1954) i Ignacy Krasicki (11.03.1954 do 1957⁴). Także w stopce redakcyjnej do 15 października 1951 roku wyraźnie określano, że wydawcą pisma jest SWO „Czytelnik”, od numeru 247 z 16/17 października 1951 roku podawano, że gazetę wydaje Instytut Prasowy „Czytelnik” (przejęcie Instytutu przez RSW „Prasa” zauważalne było w zmianie nazwy Biura Ogłoszeń i Reklam na Biuro Ogłoszeń i Reklam RSW „Prasa” (od 30 marca tegoż roku). „Dziennik” drukowały Państwowe Krakowskie Zakłady Graficzne, które od 10 października 1951 roku zmieniły nazwę na Drukarnię Prasową — Przedsiębiorstwo Państwowe, adres redakcji pozostał bez zmian: ulica Wielopole 1. W stopce redakcyjnej wymieniano następujące działy: terenowy i miejski, sportowy, korespondentów, depešowy, redakcja nocna. Od nr 328/1951 wymieniano dział ekonomiczny, rolny, terenowy i korespondentów, dział społeczny, kulturalny i miejski, dział sportowy i redakcja nocna. Kolejna zmiana nastąpiła w 1955 roku. Wyróżniono wtedy dział ekonomiczny i rolny, dział terenowy i korespondentów, dział sportowy, miejski i redakcja nocna.

W latach 1951–1956 materiał grupowano w ponad 60 działach i rubrykach, z których kilka zawierało stałe podrubryki. Niektóre z nich okazały się efemerydami np. „Życie Akademickie”, inne ukazywały się przez cały wyżej wymieniony okres np. „Ze sportu”, „Z Filharmonii Krakowskiej”, „Kronika Krakowska”. Zarejestrowano jedynie te działy i rubryki, które ukazały się co najmniej dwa razy, bez względu na wielkość zajmowanej przez nie powierzchni (z powodu olbrzymiej ilości materiału istnieje możliwość przeoczenia jakiejś rubryki czy działu).

---

³ Na podstawie rozmowy przeprowadzonej przez autorkę artykułu z red. K. Zbijewską.

⁴ Brak odpowiednich dokumentów nie pozwala ustalić dokładnych dat.

Nazwa rubryki/działu	Rok					
	1951	1952	1953	1954	1955	1956
Bez komentarzy				+		
Coraz wyżej		+	+	+	+	
Czy wiesz już o tym				+	+	
Czytelnicy współpracują z „Dziennikiem”	+	+	+	+	+	+
Dalekopisem z Berlina		+		+		
Dziennik Sportowy (zawierał rubryki)	+	+	+		+	+
Ekonomia na co dzień		+	+	+		
Fakty i komentarze / Fakty i wnioski		+			+	
Felieton polityczny			+	+	+	+
Felieton sprzed ekranu						+
Felieton tygodniowy		+	+			
Imperializm bez maski	+	+				
Korespondenci „Dziennika” piszą o problemach terenu	+					
Kronika dyplomatyczna/ Z kroniki dyplomatycznej	+	+	+	+		
Kronika Krakowska (zawierała rubryki)	+	+	+	+	+	+
Kronika kulturalna / Z kroniki kulturalnej	+	+	+			
Krótko z ... (zagranicy, kraju, kraju i zagranicy)					+	+
Listy do Redakcji / Z listów do redakcji		+	+	+	+	+
Listy z ...	+	+	+	+	+	+
Literatura, Plastyka, Muzyka, Teatr, Film, Muzea			+			+
Na widowni międzynarodowej			+			
Notatnik gospodarczy					+	+
Notatnik kulturalny		+	+	+	+	
Nowości kulturalne					+	+
Od naszych korespondentów zagranicznych		+	+	+	+	
Od własnego korespondenta API dla „Dziennika Polskiego”	+					
Obiektywem po kraju						+

Nazwa rubryki/działu	Rok					
	1951	1952	1953	1954	1955	1956
Ostatnie wiadomości sportowe		+	+	+	+	
Pocztówka z ...				+		
Prawo i życie	+	+	+			
Przegląd prasy / W świetle prasy			+			
Rady praktyczne	+	+				
Sam na sam z rybą			+	+		+
Świat o tym mówi						+
Świat w obiektywie		+			+	+
Telefonem z ...				+	+	+
To Cię zainteresuje				+	+	
To i owo	+	+	+	+	+	
Turystyka, Wczasy, Uzdrowiska (zawierała rubryki)		+	+	+	+	
U naszych przyjaciół	+	+	+			
Wolna Trybuna						+
Wśród książek			+		+	+
W świetle faktów		+	+	+		
W telegraficznym skrócie		+	+	+	+	+
Z dnia na dzień					+	+
Z ekranu / Na ekranie	+	+	+	+	+	+
Z Filharmonii Krakowskiej	+	+	+	+	+	+
Z historii zabytków			+			
Z Huty im. Lenina					+	+
Z kraju	+		+	+		
Z ostatniej chwili			+	+	+	+
Z perspektywy tygodnia	+	+	+			+
Z pracowni plastyków				+	+	
Ze sportu	+	+	+	+	+	+
Z sal koncertowych			+		+	+
Z sal wystawowych			+	+	+	+
Życie akademickie	+	+				

Dopełnieniem informacji zawartych w różnych działach i rubrykach były cykle artykułów i reportaży dotyczące innych krajów, ludzi czy wydarzeń. Przykładowo w roku 1950 publikowano: cykl Kazimierza Koźniewskiego „Wrażenia zza Odry i Nysy”; w 1953 — cykl Jerzego Rossa „Listy z Indii”, Leszka Herdegena „Rozmowy o literaturze”; w 1954 — cykl reportaży Wojciecha Żukrowskiego „3000 km przez dżungle Wietnamu. Dziennik Podróży”, biografia Joe Mac Carthy’ego „Hello Joe” Brunona Miecugowa i Sławomira Mrożka, cykl Jarosława Iwaszkiewicza „Rozmowy o książce”, cykle artykułów „10-lecie Polski Ludowej”, „150 lat jednej fabryki”, „Nim zapłonie wielki piec”; w roku następnym ukazał się: cykl reportaży Ignacego Krasickiego „Kartki z podróży do Chin” a następnie „Z podróży do Wietnamu”, „Wrażenia teatralne” Zygmunta Grenia, cykl felietonów Stefana Otwinowskiego „W Albanii i na morzach”; w roku 1956 — cykl artykułów i reportaży Haliny Czerny-Stefańskiej „Grażałam w Ameryce”, Ewy Rudzkiej „Z Czechosłowacji starej i nowej” i inne.

W celu dokładnego opracowania tak obszernego materiału posłużono się metodą analizy zawartości treści. Zmodyfikowano klucz kategoryzacyjny zawartości dzienników, usuwając pewne jego fragmenty i rozszerzając inne, które uznano za ważne. Ilościowa analiza treści znalazła swoje odzwierciedlenie w próbie reprezentatywnej, która objęła 140 numerów pisma. Wybierano pierwszy i niedzielny (środkowy) numer każdego miesiąca, w przypadku następujących po sobie wydań świątecznych brano pod uwagę jeden z następnich numerów. Klucz kategoryzacyjny podzielono na cztery główne grupy:

1. podział tekstu ze względu na środki wyrazu;
2. podział wypowiedzi ze względu na autorstwo i gatunki (tutaj wykluczono podgrupę: wypowiedź redakcyjna własna — wiarygodne jej opracowanie było niemożliwe ze względu na zamieszczanie artykułów bez podpisu lub podpisane tylko inicjałami; oprócz artykułów pisanych przez pracowników redakcji drukowano także artykuły wielu współpracowników oraz korespondentów — ze względu na masowy rozwój sieci korespondentów terenowych);
3. podział tematyczny;
4. podział geopolityczny. W obrębie głównych grup zastosowano liczne podziały — ilustrują je zamieszczone tabele. Całość materiału przeanalizowano pod kątem zawartości treściowej a za kryterium selekcji przyjęto znaczenie poszczególnych tematów dla życia społeczno-politycznego i kulturalnego. Wyodrębniono i podzielono tematy najczę-

ściej poruszane na łamach „Dziennika”: Plan 6-letni, industrializacja, kreowanie wzorca pracownika-przodownika, wojna w Korei, walka o pokój, sytuacja krajów socjalistycznych i kapitalistycznych, kultura, nauka, walka z analfabetyzmem i inne.

Tabela 1

Podział tekstu ze względu na środki wyrazu

	1951	1952	1953	1954	1955	1956
	%					
Wypowiedzi językowe	95,8	95,7	96,8	95	95,2	94,9
Fotografia	2,7	3,7	2,7	4,3	4,3	4,9
Grafika, żarty rysunkowe	1,5	0,6	0,5	0,7	0,5	0,2

Z podanych obliczeń wynika, że ilość zamieszczanych fotografii stopniowo (prócz spadku w 1953 roku) wzrastała. W 1951 i 1953 roku wynosiła ona 2,7%, a w roku 1956 już 4,9%. Odmienna sytuacja dotyczy grafiki czy zamieszczanych żartów satyrycznych, w 1951 roku wynosiła ona 1,5% ogólnej powierzchni materiału, stopniowo spadała do 0,5% w 1953, by nieznacznie (do 0,7%) wzrosnąć w roku 1954. Od tego roku nastąpił dalszy spadek — do 0,2% w 1956. Na łamach pisma ukazywały się żarty rysunkowe Gwidona Miklaszewskiego („Ojciec i syn”), Stanisława Brzozowskiego („Satyra polityczna”, „Węglem w oczy”), Waleriana Borowczyka, Jana Tarasina, Eugeniusza Olszaka, czy Moniki Wysokiej („Goście świąteczni”). Dla pisma rysowali także J. Jeleński, Tadeusz Ol-szewski, Stefan Papp, Andrzej Stopka. Ukazywały się ponadto żarty rysunkowe przedrukowywane z pism zachodnich lub bez podpisu zatytułowane „Satyra polityczna”, „Okiem satyryka”, „Uśmiechnij się”, „Z teki Julka”.

Z otrzymanych wyliczeń wynika, że najmniej wypowiedzi agencyjnych zamieszczano w roku 1953 (15,9% ogólnej powierzchni) i w 1954 (16,1%), najwięcej zaś w roku 1955 — 28% powierzchni). Przedruki stanowiły niewielką część badanego materiału. W 1952 roku w badanych egzemplarzach gazety nie wystąpiły w ogóle, w roku 1953 stanowiły 1,5% powierzchni, a w latach 1954–1956 wahały się w granicach od 0,1% do 0,3%. Podobnie jak w przypadku wypowiedzi agencyjnej najwięcej gatunków informacyjnych zanotowano w roku 1955 (37,6%). Największą ilość osiągnęły w roku 1954 — 25,8%, w pozosta-

Tabela 2

Podział wypowiedzi ze względu na autorstwo i gatunki

a — wypowiedź dziennikarska

b — wypowiedź niedziennikarska

c — wypowiedź łączna

a

	1951	1952	1953	1954	1955	1956
	%					
Wypowiedź agencyjna	17,0	19,3	15,9	16,1	28,0	17,8
Przedruk	0,4	—	1,5	0,3	0,1	0,3
Gatunki informacyjne	29,9	31,3	26,7	25,7	37,6	29,4
Gatunki publicystyczne	23,3	23,5	31,7	29,3	26,1	29,8

b

	1951	1952	1953	1954	1955	1956
	%					
Przemówienia, depesze, apele	2,6	5,8	2,8	5,8	1,4	2,1
Uchwały, komunikaty, oświadczenia	2,9	1,6	3,1	3,0	3,6	0,4
Listy czytelników	2,7	1,0	0,7	1,2	1,1	1,0
Poezja	1,8	—	0,3	0,3	0,2	0,1
Proza	4,5	3,3	—	0,9	3,1	1,5
Ogłoszenia, reklamy, kalendarzyk	7,6	8,3	13,1	10,6	11,4	13,2

c

	1951	1952	1953	1954	1955	1956
	%					
Wywiad	0,5	0,6	0,6	0,9	1,6	2,1

łych latach wyniki wahały się w granicach 29,4–31,3%. Gatunki publicystyczne znalazły się w odmiennej sytuacji niż gatunki informacyjne — największą ich ilość zanotowano w roku 1953 — aż 31,7%, najniższą zaś w roku 1951 — 23,3%.

Na łamach pisma, prócz artykułów pisanych przez członków redakcji czy współpracowników ze świata kultury, sztuki, nauki, ukazywały się publikacje korespondentów. W latach 1951–1953 duży nacisk kładziono na rozwijanie sieci korespondentów terenowych. W „Dzienniku” podawano informacje o rozszerzaniu się sieci korespondentów pisma zwłaszcza wśród młodzieży, o tworzeniu się kolejnych klubów, np. w 1951 roku powstał klub korespondentów powiatu tarnowskiego i klub w Nowym Sączu. Redakcja dbała o dobry poziom nadsyłanej korespondencji. W numerze 11/1951 pojawiła się informacja o przyznawaniu comiesięcznych nagród za najlepszą korespondencję (nagrodą były pieniądze lub kwartalna prenumerata pisma). 15.10.1951 roku rozpoczął się kurs dla korespondentów „Dziennika Polskiego”. Jego celem była nauka lepszego pisania, umiejętności wybierania tematów, etc. Podobny kurs szkoleniowy przeprowadzono dwa lata później — odbył się w dniach 21.08–04.10.1953.

W omawianym okresie często drukowano p r z e m ó w i e n i a osób zajmujących znaczące stanowiska, np. prezydenta a następnie I Sekretarza KC PZPR B. Bieruta, premiera Józefa Cyrankiewicza, podsekretarza stanu Jakuba Bermana, a także przywódców ZSRR Józefa Stalina, W. Mołotowa, Aleksandra Wyszyńskiego i in. Ogłaszano także liczne uchwały i komunikaty np. w roku 1951 pojawiła się: Uchwała Rady Ministrów z 30.12.1950 w sprawie obniżek cen artykułów powszechnego użytku, w sprawie obniżki cen artykułów zaopatrzeniowych i inwestycyjnych⁵, Uchwała Sejmu PR o obywatelstwie polskim⁶, Dekret z dnia 18.06.1951 o rozpisaniu Narodowej Pożyczki Rozwoju Sił Polskich⁷; w 1952 roku — Uchwała Prezydium Rządu w sprawie zwalczania nadmiernej konsumpcji alkoholu⁸, Uchwała Prezydium Rządu w sprawie utworzenia Rady Czytelnictwa i Książek; w 1953 — Uchwała Rady Ministrów z dnia 14.11.1953 w sprawie częściowej obniżki cen detalicznych artykułów spożywczych i przemysłowych, cen potraw i napojów w zakładach gastronomicznych otwartych oraz niektórych usług⁹; w 1954 — Uchwała Rady Państwa i Rady Ministrów PRL o nadaniu Zakładom Metalurgicznym Nowej Huty imienia Lenina; w 1956 —

---

⁵ „Dziennik Polski” 1951, nr 1.

⁶ Tamże, 1951, nr 9.

⁷ Tamże, 1951, nr 168.

⁸ Tamże, 1952, nr 113.

⁹ Tamże, 1953, nr 273.

Uchwała V Plenum KC PZPR o rozwoju rolnictwa w latach 1956–1960 i zadaniach Partii na wsi, Uchwała KC PZPR o przewycięzaniu kultu jednostki i jego następstw¹⁰.

Jak wynika z zamieszczonej tabeli liczba zamieszczanych przemówień, depešy, apeli z 2,6% w 1951 roku wzrosła do 5,8% w 1952, by rok później spaść do 2,8%. W 1954 nastąpił kolejny wzrost do — 5,8%, a w roku następnym gwałtowny spadek — do 1,4% natomiast w 1956 podniósł się nieznacznie do 2,1%. Liczba zamieszczonych uchwał, komunikatów, oświadczeń po spadku z 2,9% w roku 1951 do 1,6% rok później stopniowo wzrastała. W 1955 osiągnęła 3,6%, by w 1956 spaść do 0,4%.

Listy czytelników — ich liczba spadała z 2,7% (w 1951 roku) do 0,7% w 1953 roku, by w następnym latach utrzymać się w granicach 1–1,2% ogólnej powierzchni pisma.

Najwięcej poezji wydrukowano w roku 1951 — 1,8%. W roku 1952 w badanych numerach nie zanotowano żadnego wiersza. W pozostałych latach wahała się w granicach 0,1–0,3%. Wiersze zamieszczano stosunkowo rzadko, przeważnie dla uświetnienia świąt narodowych, takich jak np. 1 Maja.

Po gwałtownym spadku prozy z 4,5% osiągnięciem w roku 1951 do 0% w 1953 nastąpił stopniowy wzrost do roku 1955 (3,1%). Rok następnym przyniósł spadek do 1,5%. Na łamach „Dziennika Polskiego” ukazywały się fragmenty powieści i opowiadań lub drukowano całe powieści w odcinkach. Przykładowo w 1951 roku drukowano powieści: Aleksandra Jackiewicza *Penicylina*, fragmenty powieści Maksyma Gorkiego *Matka*, Elizy Orzeszkowej *Dziurdziowie*, powieść Meisnera *Skrzydła nad Arktykiem*, opowiadanie Jurija Germana *Ojciec*, powieść Jerzego Putramenta *Wrzesień*. W 1952 roku kontynuowano drukowanie powieści *Wrzesień* Putramenta. Następnie drukowano powieść Kazimierza Koźniewskiego *Piątka z ulicy Barskiej*, opowiadanie Tadeusza Kwiatkowskiego *Wyspa siedmiu nieszczęść*, K. Paustowskiego *Głóg*. Rok 1953 przyniósł zakończenie powieści K. Koźniewskiego. W roku następnym — był to raczej rok ubogi pod względem drukowania powieści czy opowiadań — ukazało się m.in. opowiadanie Natalii Rolleczek *Schody*. Rok 1955 przyniósł legendę Jerzego Dobrzyckiego *Historia przeraźliwa o ściętej pannie*, wspomnienia Jerzego Putramenta

---

¹⁰ Tamże, 1956, nr 157.

Od Lublina do Krakowa, fragment powieści Hanny Mortkowicz-Olcza-kowej *Początek drogi*, opowiadanie Jerzego Lovela *Dziewczyna*, frag-ment powieści Kornela Filipowicza *Ulica Gołębia*, fragment wspomnień Jana Kurczaba *Odwrot zwycięzców*, powieść Sławomira Mrożka *Ma-leńkie lato*, fragment sztuki Kazimierza Barnasia *Pogotowie serca*; w roku 1956 kontynuowano druk powieści Mrożka, oprócz niej ukazał się fragment powieści Bruno Jasińskiego *Człowiek zmienia skórę*, opo-wiadanie Władysława Machejka *Akcja M44*, fragment powieści Andre Maurois'a *Wrześniowa róża* czy Władysława Machejka *Smutny bal*. Najwięcej powierzchni proza zajęła w roku 1951 — 4,5%, w roku 1953 nie wystąpiła w ogóle.

Ilość drukowanych ogłoszeń, reklam, kalendarzyków systematycznie wzrastała do roku 1953 wynosząc od 7,6% do 13,1%, w roku następnym zanotowano spadek do 10,6%, a następnie wzrost, w 1956 ich liczba osiągnęła 13,2%.

Liczba zamieszczanych wywiadów rosła wraz z upływem lat osią-gając od 0,5% w 1951 do 2,1% w roku 1956.

W pierwszej połowie lat pięćdziesiątych na łamach prasy domi-owała tematyka Planu 6-letniego, industrializacji i bu-downictwa. Szeroko przedstawiano zamierzenia budowlane oraz etapy budowy poszczególnych obiektów — największych inwestycji Planu 6-letniego. Do tychże inwestycji należały m.in.: budowa kombinatu przemysłu bawełnianego w Piotrkowie, budowa nowocze-snej elektrowni w okolicach Jaworzna, budowa jednej z największych w Europie cementowni w Wierzbicy, budowa gigantycznej zapory wodnej w Goczałkowicach na Śląsku, budowa kombinatu syntezy chemicznej pod Kędzierzynem, budowa pierwszej w Polsce fabryki samochodów osobowych, budowa nowoczesnej fabryki samochodów ciężarowych w Lublinie, budowa nowego, socjalistycznego miasta Ty-chy, budowa elektrociepłowni na Żeraniu — jednej z największych w Polsce, budowa Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie i in. Prasa w reportażach z poszczególnych zakładów i fabryk ukazywała pracę robotników. Poprzez zamieszczanie apeli robotników-przodowników oraz ilościowe przedstawienie wyników ich pracy mobilizowała do podnoszenia wydajności i obniżenia kosztów własnych. Podobnie było w „Dzienniku Polskim” — pojawiły się liczne artykuły przedstawiające walkę o zwiększenie wydajności i obniżenie kosztów własnych w po-szczególnych grupach zawodowych. Tak przykładowo w 1951 roku kopalnie Śląska walczyły o podniesienie cykliczności robót wydobyw-

Tabela 3

Podział tematyczny
 a — produkcja dóbr materialnych
 b — produkcja dóbr niematerialnych
 c — polityka i pokrewne

a

	1951	1952	1953	1954	1955	1956
	%					
Plan 6-letni, ideologia, zobowiązania, normy, wynalazki	9,7	9,2	7,6	5,7	3,3	3,3
Zatrudnienie, płace, budżet	0,9	1,1	1,3	1,1	1,0	1,4
Rolnictwo, leśnictwo, górnictwo, hutnictwo, energetyka	3,6	3,2	3,7	4,2	3,0	3,0
Usługi, medycyna, handel, gastronomia	2,4	2,3	3,0	1,8	2,3	2,8
Budownictwo, mieszkania, przemysł, transport	3,9	4,9	4,1	2,1	5,1	5,1

b

	1951	1952	1953	1954	1955	1956
	%					
Nauka, oświata, technika, wychowanie	2,6	4,7	3,4	2,0	1,6	3,2
Kultura i sztuka	4,0	5,7	5,7	5,9	6,6	4,4
Środki masowej informacji	—	—	—	—	0,9	0,6
Życie religijne, Watykan	1,1	1,1	2,0	—	0,3	0,6
Moda, rady praktyczne	2,4	0,2	—	—	—	—
Sport	4,5	5,2	8,1	5,3	7,5	6,5
Turystyka, wczasy, wypoczynek	0,7	—	0,5	4,5	2,0	3,6

c

	1951	1952	1953	1954	1955	1956
	%					
Działalność prezydenta, rządu, sejmu, najwyższych władz	1,5	1,3	2,3	1,5	3,3	2,1
Działalność PZPR i innych partii komunistycznych	0,5	0,5	2,5	1,6	1,7	3,0

c (cd.)

	1951	1952	1953	1954	1955	1956
	%					
Obrady, komisje, konferencje, zjazdy	3,2	5,3	3,2	4,3	5,2	2,1
Wybory, Konstytucja	—	2,9	—	3,4	—	0,4
Aparat represyjny i milicja, sądy, wojsko	1,5	0,6	0,6	0,3	0,6	1,1
Działania wojenne, zbrojne ruchy rewolucyjne	2,5	2,4	1,6	2,1	0,9	1,3
Zachowania grup społecznych (demonstracje, manifestacje)	2,2	2,0	0,8	0,5	1,1	0,9
Procesy, szpiegzy, dywersanci	3,3	0,4	2,8	0,4	1,0	0,9
Strajki	0,7	0,6	0,1	0,7	0,9	2,8
Walka o pokój	3,9	3,5	2,6	3,7	2,8	0,8
Rocznice (wydarzenia historyczne, urodziny, zgony)	2,1	3,6	4,9	3,5	2,0	5,3
Inne zagadnienia polityczno-gospodarcze	6,3	6,0	6,4	7,7	9,6	10,6
Inne	7,6	6,2	9,0	6,8	8,4	7,8

czych, a Krakowski Miejski Handel Detaliczny walczył o obniżkę kosztów własnych. Górnicy zawierali umowy o współzawodnictwo pracy dotyczące wykonania zadań, usprawnienia organizacji pracy, wzajemnej pomocy w wykonaniu zobowiązań. W 1953 roku podjęto współzawodnictwo pt. „Ja nie wypuszczę braku”. Bardzo popularne były apele przodowników, np. do rywalizacji wzywał Alfred Krawczyk — rębacz kopalni „Bytom” i brygadzista Wałtosz¹¹, majster Topolski wzywał do współzawodnictwa o usprawnienie dozoru technicznego¹², a K. Omszański z FSO wzywał do współzawodnictwa o tytuł najlepszego mistrza przodującego w obniżce kosztów własnych. Do rywalizacji wzywały także poszczególne załogi, np. w 1951 roku załoga elektrowni „Szombierki” wezwała Kraków do współzawodnictwa, a elektrownia krakowska wyzwanie przyjęła. W roku 1952 załoga elektrowni

¹¹ „Dziennik Polski” 1951, nr 44.

¹² Tamże, 1953, nr 40.

„Zabrze” wezwała wszystkie zakłady przemysłowe w Polsce do współzawodnictwa o zmniejszenie zużycia węgla, rok później murarze gdańscy wezwali załogi budowlane Polski do współzawodnictwa, a załoga Zakładów Azotowych w Tarnowie wezwała zakłady przemysłu chemicznego w kraju do podejmowania długoterminowych zobowiązań. Przedstawiano wyniki przodowników — osób, brygad, zakładów: w 1951 roku brygada Kowalskiego wykonała dwuletni plan wydobycia węgla¹³, 500% normy w tymże roku wykonał górnik Simka z kopalni „Kleofas”, sukcesem było 850% normy górników I. Piekarskiego i B. Bobka oraz wykonanie planu 4 lat przez Rudolfa Morykę¹⁴. W tym samym roku robotnicy stolicy zaoszczędzili 18 milionów złotych, robotnicy Krakowa 13 milionów złotych, zaś 48 zakładów energetycznych miało dać ponadplanową produkcję wartości 2 milionów złotych. Bardzo popularne stało się umieszczanie portretów konstruktorów i przodowników pracy — ludzi, którzy swej pracy awansowali społecznie, np. Wanda Kozaczek¹⁵ pracownica Nowej Huty dzięki kursom szkoleniowym awansowała społecznie i zaczęła obsługiwać maszyny PKS, 15-letni Ryszard Sroka¹⁶ był najlepszy w szkole tkackiej zaś Franciszek Danko, zmniejszył koszty produkcji w swoim zakładzie. Często zamieszczano (zwłaszcza w latach 1951–1953) fotografie przodowników i przodownic: kobiet przy budowie, w kopalni, wewnątrz dźwigu budowlanego, na traktorze. Umieszczano także fotografie tych, którzy usprawnili swoje narzędzia pracy i przez to obniżyli koszty własne zakładu.

Polacy uroczyście przygotowywali się do Święta Pracy. Już kilka tygodni wcześniej fabryki, zakłady i indywidualni pracownicy podejmowali tak zwane zobowiązania pierwszomajowe. Czyn pierwszomajowy w 1951 roku¹⁷ zainicjowały Zakłady Przemysłowe w Pruszkowie — w nagrodę otrzymały nazwę Zakładów Przemysłowych im. 1 Maja. Czyny pierwszomajowe podejmowali także indywidualni pracownicy: przykładowo Wilhelm Misior¹⁸, rębacz kopalni „Pstrowski” wybił się na czoło w realizowaniu zobowiązań pierwszomajowych, osiągając przeciętnie 602% normy. Podobnie było przed 22 lipca, kiedy w celu uczczenia święta zaciągano warty produkcyjne i podejmowano liczne

---

¹³ Tamże, 1951, nr 3.

¹⁴ Tamże, 1951, nr 238.

¹⁵ Tamże, 1951, nr 12.

¹⁶ Tamże, 1951, nr 61.

¹⁷ Tamże, 1951, nr 117.

¹⁸ Tamże, 1951, nr 128.

zobowiązania, np. w 1952 roku budowniczowie Nowej Huty podjęli ponad 2 tysiące indywidualnych i 600 zespołowych zobowiązań. W ten sam sposób czczono kolejne rocznice Rewolucji Październikowej, urodziny Lenina, Stalina, Bieruta a także Narodowy plebiscyt Pokoju czy wybory.

Z przedstawionego wykresu wynika, że od roku 1951 następował spadek tej tematyki — 1951 wyniósł on 9,7% powierzchni gazety, a w latach 1955–1956 spadł do 3,3%.

W przeciwieństwie do wyżej omawianego wykresu, rok 1954 był najlepszy dla ilości zamieszczanych informacji dotyczących rolnictwa, leśnictwa, górnictwa, hutnictwa, energetyki; wyniósł wtedy 4,5%. W pozostałych latach informacje te wahały się w granicach 3–3,7%. Także w rolnictwie istniało współzawodnictwo w przedterminowej dostawie i sprzedaży zboża, ziemniaków, mleka i żywca. W roku 1952 chłopci z Chraplewa wzywali do podejmowania zobowiązań, rok później chłopci województwa krakowskiego wzywali do współzawodnictwa o przedterminowe zakończenie siewów; opisywano także kampanie żniwno-omłotowe¹⁹. Za zwycięstwa nagradzano poszczególne gminy lub gromady.

Najwięcej miejsca na sprawy nauki, techniki, oświaty i wychowania poświęcono w 1952 roku — 4,7%, najmniej w roku 1955 — 1,6%. Pierwsza połowa lat pięćdziesiątych stała pod znakiem walki z analfabetyzmem, radzono nad planami likwidacji analfabetyzmu, budowano szkoły dla dzieci, młodzieży i dorosłych, organizowano kursy nauki pisania i czytania. Dzieciom robotników i chłopów ułatwiano dostęp na wyższe uczelnie organizując tzw. studia przygotowawcze; organizowano „Dni Oświaty, Książki i Prasy”. W artykułach wyliczano miejsca, w których zlikwidowano analfabetyzm. Dnia 04.05.1951 podano następujące wyliczenia: do 01.03.1951 zlikwidowano analfabetyzm w 41 powiatach, 122 miastach, 332 gminach, 5 858 gromadach, 318 spółdzielniach produkcyjnych, 789 PGR-ach, 736 dużych zakładach pracy, zorganizowano 57 946 kursów, nauczono 1 000 579 osób, indywidualnie uczono 84 897 osób, wydano 3 334 000 podręczników²⁰. Akcji tej nie zaprzestano w 1951 roku — jeszcze w 1953 toczyły się obrady Podkomisji do spraw zapobiegania wtórnemu analfabetyzmowi.

---

¹⁹ Tamże, 1953, nr 166.

²⁰ Tamże, 1951, nr 122.

W latach 1951 i 1956 ilość miejsca zajmowanego przez literaturę, kulturę i sztukę wynosiła 4% i 4,4% powierzchni pisma. W latach 1952–1954 wahała się w granicach 5,7–5,9%, a w roku 1955 osiągnęła najwyższy poziom 6,6% powierzchni. Na łamach pisma komentowano liczne koncerty symfoniczne, pisano o występach polskiej pianistki Haliny Czerny-Stefańskiej na Węgrzech i w Ameryce, o występach „Mazowska”²¹, odsłonięciu popiersia Chopina w Meksyku, o koncertach ku czci Moniuszki, o corocznie odbywającym się Konkursie im. Fryderyka Chopina. Sukcesem muzyki polskiej okazała się pierwsza nagroda zdobyta przez Stanisława Skrowaczewskiego na konkursie dyrygentów w Rzymie (1956). Sensacją stał się także I Ogólnopolski Festiwal Muzyki Jazzowej zorganizowany w dniach 30.07–05.08. 1956, a następnie w październiku tegoż roku otwarcie I Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Współczesnej „Warszawska Jesień”. Omawiano liczne wystawy, np. dzieł Wyczółkowskiego, grafików włoskich, malarstwa polskiego połowy XIX i połowy XX wieku, rysunków i akwareli XIX wieku. Popierano decyzję Krakowskiego Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych, które zniosło opłaty za wstępy na wystawy. Entuzjastycznie witano także rozwój kinematografii, zwłaszcza gdy film wkraczał na polską wieś. Informowano o sukcesach w dziedzinie nauki, kultury i sztuki: o czterdziestolecu twórczości pisarskiej Marii Dąbrowskiej, o początkach działalności Wydawnictwa Literackiego, o ofensywie kulturalnej Rady Czytelnictwa i Książki, o kolejnych sesjach Rady Kultury i Sztuki, posiedzeniach PAN²², o powstaniu Muzeum Mickiewicza w Nowogrodzku, relacjonowano przebieg imprez organizowanych w ramach Dni Oświaty, Książki i Prasy.

Nie pominięto także teatru — szeroko rozpisywano się o jubileuszu 75-lecia pracy dla sceny polskiej Ludwika Solskiego²³, a następnie o jego śmierci (19.12.1954), pisano o samych teatrach, ich rozbudowie, repertuarze, aktorach. Wydarzenia kulturalne z 1951 roku opisano w artykule *Rok kulturalnych sukcesów* zamieszczonym w dodatku „Od A do Z”²⁴.

Niewiele miejsca poświęcono religii i Watykanowi. W 1954 roku ta tematyka w badanych numerach nie wystąpiła w ogóle, w 1953

---

²¹ Tamże, 1953, nr 182.

²² Tamże, 1953, nr 165.

²³ Tamże, 1954, nr 134.

²⁴ „Od A do Z” 1951, nr 53.

wyniosła 2%, zaś w pozostałych latach wahała się w granicach 0,3–1,1%. Watykan przedstawiano w bardzo złym świetle, przypisywano mu duchowe przewodnictwo w zimnej wojnie, kwestionowanie granic na Odrze i Nysie, sprzyjanie Niemcom, poparcie dla faszystów i reakcji. Oburzano się na papieża Piusa XII, który miał udzielić błogosławieństwa zbrodniarzowi wojennemu. W odmienny sposób potraktowano duchowieństwo polskie, które rozumiało nowe czasy, budowało na równi z innymi Polskę Ludową popierając decyzje władzy. W 1953 roku podjęto decyzję, w myśl której duchowieństwo polskie miało składać ślubowanie na wierność PRL — odbyło się ono 17.12.1953. W 1956 roku po raz pierwszy w ciągu omawianego okresu pojawiły się sprawozdania z procesji święta Bożego Ciała²⁵.

Stosunkowo dużo miejsca poświęcano tematyce sportowej. Sukcesem było osiągnięcie 8,1% zadrukowanej powierzchni w roku 1953, czy 7,5% w roku 1955. Najmniejszą ilość zanotowano w roku 1951 — 4,5%. Miłośnicy sportu mogli znaleźć w „Dzienniku Polskim” wiele informacji, np. w 1952 r. pisano o: VI Zimowych Igrzyskach Olimpijskich (14–25.02, Oslo, Norwegia), V Kolarskim Wyścigu Pokoju Warszawa–Berlin–Praga, XV Olimpiadzie Helsinki'52, X Rajdzie Tatrzańskim. W 1953 odbyły się: VI Międzynarodowy Kolarski Wyścig Pokoju (1–14.06), III Akademickie Mistrzostwa Polski. Rok następny przyniósł: VII Wyścig Pokoju (2–17.05), Piłkarskie Mistrzostwa Świata (Szwajcaria, 16.06–4.07), Mistrzostwa Europy (Berno, 25–29.08), Pływackie Mistrzostwa Europy (Turyn, 31.09–5.10). W 1955 roku pisano o: Mistrzostwach Hokejowych Świata w Krefeld, VIII Wyścigu Pokoju, XI Mistrzostwach Europy w Boksie (Berlin, 25.05–5.06), II Międzynarodowych Igrzyskach Sportowych Młodzieży (1–13.08), XIII Rajdzie Tatrzańskim, XII Wyścigu Kolarskim Dookoła Polski. W 1956 roku odbyła się: Olimpiada Cortina D'Ampezzo (26.01–5.02), IX Wyścig Pokoju — zwyciężył Polak Stanisław Królak, otwarto Stadion Śląski w Stalingradzie (22.07), XVI Olimpiada (Melbourne, 22.11–8.12). „Dziennik Polski” zawierał rubrykę „Dziennik Sportowy”. Tu istniały podrubryki: „P. Alojzy Kądziołka...”, „Przegląd niedzielny”, „Przez szparę”.

Najczęściej drukowano tematy związane z t u r y s t y k ą , w c z a s a m i i w y p o c z y n k i e m w roku 1954 — 4,5%. W roku 1952 nie odnotowano takowej. Po spadku w 1955 do 2 % nastąpił wzrost do 3,6%

---

²⁵ „Dziennik Polski” 1956, nr 130.

w roku 1956. Istniała w „Dzienniku Polskim” rubryka „Turystyka, Wczasy, Wypoczynek”, która zamieszczała krótkie artykuły lub informacje w rubryczkach „Dokąd w niedzielę”, „Na szlakach znanych i nieznanych”, „Nowe wydawnictwa”, „Stary turysta radzi”, „Turystyczne nowiny”.

Tematyka dotycząca działań wojennych, zbrojnych ruchów rewolucyjnych najczęściej poruszana była w latach 1951 — 2,5% i 1952 — 2,4%. W roku 1953 nastąpił spadek do 1,6%, a już rok później wzrost do 2,1%. W latach 1955–1956 procentowa zawartość tematyki wynosiła kolejno 0,9 % i 1,3 %. Tematyka ta dotyczyła głównie walk w Korei przedstawianych jako kolejne porażki wojsk USA. Żołnierzy amerykańskich ukazywano jako imperialistycznych morderców i siepaczy, którzy bombardowali obozy jenieckie, strzelali pociskami wypełnionymi gazem trującym, zrzucali z samolotów zakażone owady, ptaki i żywność lub zarażone cholerą liście dębowe. W odmienny sposób ukazano robotników koreańskich, którzy niestrudzenie pracowali podczas amerykańskich bombardowań, byle tylko wykonać zamówienia dla frontu. W latach 1951–1953 toczyły się rokowania dotyczące zawieszenia broni w Kaesongu oraz Pongmudzonie. Ich efektem było podpisanie 11.04.1953 porozumienia w sprawie repatriacji rannych i chorych, a następnie podpisanie 27.07.1953 przez generałów Nam Ira i Wiliama Harrisona w Panmudzonie rozejmu²⁶. Jak podawał „Dziennik”²⁷ straty agresorów w Korei od 25.06.1950 do 25.06.1953 wyniosły 989 391 zabitych, rannych i w niewoli żołnierzy i oficerów. Prasa podkreślała solidarność narodu polskiego z narodem koreańskim. W całym kraju zbierano podarki dla dzieci koreańskich, kobiety polskie pisały listy do kobiet koreańskich. W artykułach ukazywano zwątpienie żołnierzy amerykańskich, którzy nie wiedzieli o co właściwie w Korei walczą, oburzano się na rząd USA, który nie chciał zakończenia wojny i cenzurował przekazywane przez korespondentów wiadomości.

Bardzo dużo miejsca „Dziennik Polski” poświęcał walce o pokój. W roku 1951 przedstawiano posiedzenia Światowej Rady Pokoju²⁸, wizytę jej przewodniczącego prof. Fryderyka Joliot-Curie z żoną Ireną (córką Marii Skłodowskiej-Curie) w Warszawie, ukazywano działania

---

²⁶ Tamże, 1953, nr 178.

²⁷ Tamże, 1953, nr 151.

²⁸ Tamże, 1951, nr 59.

Polskiego Komitetu Obrońców Pokoju, w którego uchwale żądano zawarcia pokoju między ZSRR, USA, Wielką Brytanią, Francją i Chińską Republiką Ludową. Pisano, że całe społeczeństwo polskie włączone było do walki o pokój: manifestowały miasta i wsie, robotnicy, nauczyciele, przedstawicielki Ogólnopolskiego Kongresu Ligi Kobiet, studenci... Wszyscy apelowali o wzmożenie walki o pokój i realizację Planu 6-letniego. Zorganizowano (17.05.1951) Narodowy Plebiscyt Pokoju — ponad 18 milionów Polaków złożyło swoje podpisy. W styczniu 1952 roku²⁹ pod Apelem Światowej Rady Pokoju złożono 596 302 298 podpisów. Przedstawiano kolejne sesje Światowej Rady Pokoju, która rozpatrywała sprawy wojny bakteriologicznej w Korei, remilitaryzacji Niemiec i Japonii, zakazu broni atomowej i wodorowej. W 1953 roku odbył się IV Światowy Festiwal Młodzieży i Studentów w Bukareszcie, podczas którego wymieniano sztafetę pokoju i przyjaźni między młodzieżą Szwecji, Danii, Norwegii, Finlandii, Holandii, Polski i Niemiec. 24.05.1954 rozpoczęła się sesja Światowej Rady Pokoju, w której udział wzięły delegacje z ponad 70 krajów. Podczas sesji przemówienie o potrzebie zjednoczenia się do walki o zakaz broni atomowej i wodorowej wygłosił Jarosław Iwaszkiewicz³⁰. W 1955 polscy naukowcy i działacze kultury apelowali do uczonych i działaczy społecznych Europy Zachodniej i USA o zakaz użycia broni atomowej, gromadzono podpisy przeciw wskrzeszeniu militarizmu niemieckiego. Gromadzono także podpisy pod Wiedeńskim Apelem Pokoju (10.05.1955) — 19 993 Polaków opowiedziało się za pokojem³¹, zaś z komunikatu Sekretariatu Światowej Rady Pokoju wynikało, że ogółem pod apelem tym złożono 655 963 811 podpisów³². Dnia 6.08.1955³³ w Hiroszynie, w 10. rocznicę zrzucenia bomby, odbyła się światowa konferencja przeciwko broni masowej zagłady. Tematyka pokoju zajmowała od 3,9% w 1951 do 0,8% w 1956 roku.

W latach 1952, 1954 procentowa ilość miejsca zajmowanego przez problematykę szpiegowską i procesy wynosiła 0,4%; w roku 1951 wynosiła najwięcej — aż 3,3%. Procesy sądowe dość

---

²⁹ Tamże, 1952, nr 6.

³⁰ Tamże, 1954, nr 122.

³¹ Tamże, 1955, nr 110.

³² Tamże, 1955, nr 195.

³³ Tamże, 1955, nr 186.

często pojawiały się na łamach „Dziennika Polskiego”: sędzono szpiegów, spiskowców, oszustów, np.: w 1951 w Czechosłowacji odbył się proces wyższych dostojników kościelnych oskarżonych o zdradę i szpiegostwo, w Krakowie przed sądem stanęli dwaj księża oskarżeni o morderstwa i napady terrorystyczno-rabunkowe, na Węgrzech odbył się proces spiskowców, którzy — jak pisano — dzięki pomocy USA, Tito i Watykanu chcieli obalić władzę ludową; w 1952 w Warszawie sędzono pięciu szpiegów nasłanych przez wywiad amerykański, w Gdańsku toczył się proces grupy szpiegowsko-dywersyjnej kierowanej przez wywiad francuski, w Krakowie odbył się proces grupy dywersyjnej składającej się z absolwentów i studentów wyższej uczelni; w 1953 w Warszawie toczył się proces antypaństwowego i antyludowego ośrodka z księdzem Czesławem Kaczmarkiem na czele, sędzono także dywersantów i szpiegów w szatach kapłańskich, którzy — jak pisano — na zlecenie Watykanu i na usługach USA działali na szkodę narodu i państwa; w 1954 przed sądem rejonowym w Opolu stanęli szpiedzy wywiadu adenaue-rowskiego; w 1955 w Gliwicach toczył się proces przeciwko podziemnej organizacji Schwarzer Wolf działającej na korzyść niemieckiego faszystwu i militaryzmu; w 1956 częściej sędzono złodziei, podpalaczy i przestępców gospodarczych niż szpiegów. W tym miejscu nasuwa się pytanie: czy te procesy były prawdziwe, czy też sfinansowane? Na pewno jednak informacje o nich pełniły funkcje propagandowe.

Tematyka dotycząca strajków w latach 1951–1955 zajmowała od 0,1% (1953) do 0,9% (1954) powierzchni pisma. W roku 1956 nastąpił wzrost do 2,8%.

Tabela 4

Podział geopolityczny
(bez uwzględnienia wypowiedzi ilustracyjnych, poezji, prozy, listów i ogłoszeń)

	1951	1952	1953	1954	1955	1956
	%					
Wypowiedzi krajowe	23,9	33,2	32,9	30,6	22,0	26,7
Wypowiedzi lokalne	25,0	24,3	24,7	24,0	29,0	29,1
Dotyczące bloku państw socjalistycznych	11,6	8,5	9,3	8,5	9,5	8,9
Dotyczące bloku państw kapitalistycznych	8,2	9,6	7,8	8,8	8,5	8,6
Międzynarodowe	10,5	7,5	8,0	10,1	10,4	6,8

W roku 1951 liczba wypowiedzi dotyczących Polski wyniosła 23,9%, wzrosła gwałtownie w roku następnym do 33,2% by systematycznie spadać, aż do roku 1955. Osiągnęła wtedy 22%. W roku 1956 nastąpił wzrost do 26,7%. W sprawach dotyczących kraju (oprócz wymienionych już tematów) dużo uwagi poświęcano także Narodowej Pożyczce Rozwoju Sił Polskich (1951), akcji osiedleńczej — „Dziennik Polski” towarzyszył tym rodzinom krakowskim, które zdecydowały się wyjechać na Ziemię Odzyskane, pisano, że chłopci, którzy się tam osiedlili, mieli zapewnioną specjalną pomoc od państwa, uchwaleniu przez sejm Konstytucji PRL (22.07.1952). W tymże roku na łamach prasy wypłynęła sprawa Katynia; zbrodnię tę, zgodnie z oficjalną wykładnią władz państwowych, przypisano Niemcom. Dnia 05.03.1952 ogłoszono *Komunikat Komisji Specjalnej do ustalenia i zbadania okoliczności rozstrzelania przez niemieckich najeźdźców faszystowskich w lesie katyńskim jeńców wojennych — ofiar polskich*³⁴. W maju 1955 roku w Warszawie podpisano układ o przyjaźni, współpracy i pomocy wzajemnej między 8 państwami. Powzięto wtedy również uchwałę o utworzeniu zjednoczonych sił zbrojnych — układ ten przeszedł do historii pod nazwą Układu Warszawskiego³⁵. W 1956 roku podano komunikat „o tzw. wypadkach w Poznaniu”³⁶ — gdzie, jak pisała prasa, nastąpiły wystąpienia przeciw władzy ludowej, podczas rozruchów śmierć poniosło 48 osób. Redakcja nie wdawała się w ujawnianie rzeczywistych przyczyn wystąpień robotników Poznania.

„Dziennik Polski” z racji miejsca swego ukazywania się szeroko komentował problemy Krakowa: reporterzy gazety przedstawiali kolejne etapy budowy Nowej Huty, życie kulturalne jej robotników, pisali o problemach komunikacji i rozbudowy miasta, o rozmieszczaniu punktów usługowych, placówek gastronomicznych, sklepów. Uwagę poświęcano także szkolnictwu krakowskiemu, rozbudowie sieci bibliotek, krakowskiemu Radom Czytelnictwa i Książki, reorganizacji Państwowych Teatrów Dramatycznych w Krakowie, konserwacji zabytków, kolejnym wystawom plastycznym, premierom teatralnym. Uroczystości obchodzono „Dni Krakowa” — organizując wiele artystycznych imprez. W roku 1955 dokonano w Krakowie uroczystego odsłonięcia pomnika Mickie-

---

³⁴ Tamże, 1952, nr 56.

³⁵ Tamże, 1955, nr 115.

³⁶ Tamże, 1956, nr 154.

wicza³⁷. W „Kronice Krakowskiej” istniały stałe rubryki informujące o tym jakie wystawy można było zobaczyć, co grali w teatrach („Dzisiejsze imprezy”), rubryki przybliżające Kraków i życie miasta („Ulice Krakowa”, „Z Nowej Huty”, „Zabytki Krakowa”, „Z dziejów teatru krakowskiego”, „Z krakowskiej Filharmonii”).

W latach 1951–1953 liczba wypowiedzi dotyczących Krakowa wahała się w granicach 24,3%–25%. W roku 1954 nastąpił spadek do 24%, by następnie wzrosnąć do 29% w roku 1955 i 29,1% w roku 1956.

Dosyć licznie pojawiały się informacje dotyczące państw socjalistycznych. Wahały się one w granicach 8,5–11,6%. Życie w krajach socjalistycznych, zwłaszcza w ZSRR — zgodnie z założeniami propagandy tych lat — ukazywano w bardzo optymistycznym świetle: pisano o sukcesach w wykonaniu planu rozwoju gospodarki narodowej ZSRR, o obniżkach cen artykułów przemysłowych i spożywczych, o budowaniu wielkich obiektów przemysłowych; podkreślano rolę Armii Czerwonej w wyzwoleniu naszego kraju i pomoc Związku Radzieckiego, bez której nie można byłoby zrealizować założeń Planu 6-letniego. Uroczystości obchodzono wszelkie rocznice, np. podpisania umowy o współpracę i wzajemną pomoc między Polską a Czechosłowacją, podpisania układu o przyjaźni i wzajemnej pomocy między Polską a ZSRR, kolejne rocznice wyzwolenia państw, które weszły w skład obozu socjalistycznego, rocznicę układu w Zgorzelcu; obchodzono miesiące i tygodnie przyjaźni: Miesiąc Pogłębiania Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, Miesiąc Przyjaźni Polsko-Niemieckiej, Tydzień Przyjaźni Polsko-Czeskiej. Pojawiły się liczne artykuły przybliżające życie krajów socjalistycznych typu „U naszych przyjaciół z ZSRR”, „Na Węgrzech”, „U południowych sąsiadów” i inne. Najważniejszą w latach 1951–1953 osobą był Generalissimus Józef Stalin, określany wówczas mianem wielkiego przyjaciela narodu polskiego, obrońcy matek i dzieci całego świata. Co roku w dziedzinie nauki i wynalazczości przyznawano Międzynarodowe Nagrody Stalinowskie, omawiano podróże Stalina oraz wygłoszone przez niego referaty, uroczystymi akademiami czczone jego urodziny. W 1952 roku w „Dzienniku Polskim” pisano „nauki wielkiego Lenina i Stalina o szkole i wychowaniu są dla nas najcenniejszym drogowskazem”³⁸. Śmierć Stalina (06.03.1953)³⁹ była szokiem

---

³⁷ Tamże, 1955 nr 282, 283.

³⁸ Tamże, 1952, nr 224.

³⁹ Tamże, 1953, nr 56.

dla wielu ludzi — numery 56 do 64 tegoż roku poświęcone były przede wszystkim jego pamięci.

Kraje kapitalistyczne dzięki prasie przedstawiały się (przede wszystkim w latach 1951–1953) jako przysłowiowy obraz nędzy i rozpacz. Wielka Brytania przechodziła kryzys opałowy i wewnętrzny, Holandia przeżywała kryzys moralny i materialny, zaś w Danii szalała inflacja i nastąpił spadek stopy życiowej. Ogólnie drożyzna, bezrobocie i nędza mas pracujących w krajach kapitalistycznych była przede wszystkim skutkiem wyścigu zbrojeń. Amerykę przedstawiano jako kraj imperialistów uprawiających politykę agresji: rząd USA pragnął przyspieszenia remilitaryzacji Niemiec, amerykańskie komisje chciały uwolnić z więzień znanych zbrodniarzy wojennych w tym Alfreda Kruppa. Liczne protesty wzbudziła egzekucja wykonana na Rosenberkach — małżeństwu oskarżonemu o szpiegostwo i pomimo braku dostatecznych dowodów skazanego na karę śmierci⁴⁰.

W podobnym świetle ukazywano Niemcy Zachodnie; w których uwalniano zbrodniarzy wojennych skazanych w Norymberdze, szkolono byłych hitlerowców zwerbowanych do oddziałów amerykańskich. Kraje kapitalistyczne nękały liczne strajki: strajkowali robotnicy we Francji, Wielkiej Brytanii, Włoszech... Sytuacja zmieniła się po 1953 roku — wiązało się to z próbami nawiązania kontaktów między Wschodem a Zachodem, m.in. 21.01.–18.02.1954 odbyła się konferencja ministrów spraw zagranicznych ZSRR, USA, Anglii i Francji, w dniach 18.–22.07.1955 trwała Konferencja Genewska szefów czterech mocarstw⁴¹. Zaczęto wymieniać noty między ZSRR a RFN w sprawie nawiązania bezpośrednich stosunków dyplomatycznych, naukowych i kulturalnych (wymieniano także audycje telewizyjne między ZSRR a USA), przyjęto do ONZ 16 nowych państw m.in. ZSRR, Indie, Włochy, Szwecję, Węgry, Albanie, Rumunię. W 1956 roku Polska wzięła udział w Międzynarodowych Targach w Paryżu. Potraktowano to jako wyraz dążeń do stałego rozszerzania handlu z Zachodem.

W roku 1951 zamieszczana w „Dzienniku Polskim” tematyka dotycząca krajów kapitalistycznych wyniosła 8,2%, w roku 1953 — 7,8%. Największą ilość osiągnęła w roku 1952 — 9,6%, a w latach 1955–1956 utrzymały się w granicach 8,5–8,6%.

---

⁴⁰ Tamże, 1954, nr 53.

⁴¹ Tamże, 1955, nr 171.

Najwięcej informacji dotyczących spraw międzynarodowych zanotowano w roku 1955 — 10,4% oraz w roku 1951 — 10,5%, najmniejszą zaś w roku 1956 — 6,8%. W pozostałych latach wynosiła od 7,5–10,1%. W latach 1954–1956 opisywano liczne wizyty gości z zagranicy, zarówno wschodniej jak i zachodniej. Gościliśmy m.in. delegacje z Rumunii, Finlandii, Francji, NRD, Czechosłowacji, Korei; odwiedzili także nasz kraj marszałek Chin Ludowych Czu-Tek, następca tronu Kambodży książę Norodom Shihanouk, wiceprezydent Indii S. Radhakrisznan, sekretarz generalny ONZ Dag Hammarskjöld, marszałek KRL-D Kim Ir Sen, dyrektor generalny UNESCO Luther Erans, przewodniczący Rady Ministrów ZSRR Nikołaj Bułgarin, marszałek ZSRR Georgij Żukow i in. Podpisywano również liczne umowy handlowe, gospodarcze, kulturalne, uroczyście obchodzono święta Górnika, Hutnika, Święto Lotnictwa, Święto Ludowego Wojska Polskiego, Dzień Stoczniowca, Dzień Kobiet, Dzień Dziecka i in.

Redakcja, chcąc utrzymać stały kontakt z czytelnikami, organizowała liczne akcje i konkursy: rok 1951 przyniósł m.in. w nr. 123 Konkurs błyskawiczny — należało odgadnąć pochodzenie zamieszczonych fragmentów artykułów, reportaży i wierszy, w nr. 124. konkurs „Ludzie Oświecenia” — należało odgadnąć nazwiska czołowych postaci epoki, w nr. 127 bieg o puchar „Dziennika Polskiego” — bieg lekkoatletyczny zorganizowany w ramach Tygodnia Oświaty, Książki i Prasy, w nr. 158 „Poznajemy Kraków”, do kwietnia trwała akcja „Zbieramy podarki dla dzieci koreańskich”, w nr. 211 w rubryce „Korespondenci Dziennika piszą...” zamieszczono informację od redakcji, która pragnęła podnieść poziom nadsyłanej korespondencji — za najlepszą korespondencję co miesiąc przyznawano nagrody w postaci prenumeraty kwartalnej bądź pieniędzy, w nr. 223 konkurs „Pocztówki z wczasów” — należało odgadnąć miejsca, z których pochodziły pocztówki, w nr. 266–304 konkurs „Czy znasz filmy radzieckie”, w nr. 293 Brygada im. „Dziennika Polskiego” w wyniku współzawodnictwa o tytuł „Najlepszej Brygady Budowlanej w zawodzie murarskim w III kwartale” zdobyła I miejsce. Tutaj należy zaznaczyć, że od 15 października rozpoczął się kurs dla korespondentów terenowych „Dziennika Polskiego”, w celu nauki lepszego pisania, wybierania tematów, etc. Kolejny rok przyniósł m.in.: w nr. 89 „Konkurs obrazkowy”, w nr. 133 konkurs błyskawiczny „Szukamy imion dla dwóch zębzątek”, 10 listopada w ramach Miesiąca Pogłębiania Przyjaźni Polsko-Radzieckiej redakcja „Dziennika” wraz z Klubem Międzynarodowej Książki i Prasy zorganizowała wieczór ar-

tystyczny „Dramaturgia radziecka w Krakowie”, 24 listopada odbyła się wielka impreza „Dziennika Polskiego” i Klubu Międzynarodowej Książki i Prasy pt. „Teatr i muzyka radziecka”; w roku 1953: w nr. 9 ankieta pod hasłem „Przyjaźń, Przykład, Pomoc ZSRR”, 19 stycznia z okazji VIII rocznicy oswobodzenia Krakowa przez Armię Radziecką „Dziennik Polski” wraz z Klubem MKiP urządził dla aktywu pozaredakcyjnego i przyjaciół pisma wieczór artystyczny z udziałem artystów Państwowych Teatrów Dramatycznych i Państwowej Filharmonii w Krakowie, w nr 16 konkurs-ankieta związana tematycznie z rocznicą wyzwolenia Krakowa przez Armię Radziecką pt. „Jak uczynić życie naszego miasta lepszym i radośniejszym”, w nr. 81 konkurs pod hasłem „Własna biblioteka” — należało odgadnąć z podanych cytatów autorów i tytuły dzieł, 4 maja z inicjatywy Państwowych Teatrów Dramatycznych w Krakowie, Redakcji „Dziennika Polskiego”, Klubu MKiP odbyła się dyskusja publiczna na temat granej w Teatrze im. Słowackiego sztuki Józefa Narzymskiego „Epidemia”, w nr. 117 w czasie trwania Dni Oświaty, Książki i Prasy członkowie Redakcji „Dziennika” zorganizowali punkt sprzedaży książek i czasopism zaopatrzonych w okolicznościowy ekslibris wykonany przez Stefanię Dretler-Flin, w nr. 141 od dnia 14 czerwca rozpoczęła się I subskrypcja współczesnej grafiki artystycznej zorganizowanej w ramach Dni Krakowa przez redakcję „Dziennika Polskiego”, Związek Polskich Artystów-Plastyków i Desę, w dniach 21.09–04.09. 1953 odbywał się kurs szkoleniowy dla korespondentów terenowych „Dziennika Polskiego” w Krakowie, w nr 245 pojawiła się informacja o ogłoszonym w czerwcu bieżącego roku konkursie wynalazczości pracowniczej zorganizowanej przez Związek Branżowy Spółdzielni Chemiczno-Mineralnych w Krakowie oraz redakcję „Dziennika Polskiego”, w nr 304 konkurs „Dziennika Polskiego” i Powszechnego Domu Towarowego na najlepszego sprzedawcę. Rok 1954 przyniósł: w nr. 5 ankietę na nową nazwę dla części ekwipunku narciarskiego dotąd zwanego „kanty”, w nr. 23 Redakcja „Dziennika Polskiego” wraz z Klubem MKiP zorganizowała spotkanie czytelników z dr Marianem Cegielskim, jedynym uczestnikiem krakowianinem I ekipy szpitala polskiego w Korei, w nr. 27 ankietę w sprawie tramwajowej (jak rozplanować linie tramwajowe), w nr. 75 ankietę „Jak spędzasz wolny czas po pracy”, w nr. 131 błyskawiczną ankietę „Co daje mi lektura dobrej książki”, w nr. 152 Redakcja „Dziennika” z okazji 10-lecia PRL i podsumowania dorobku 10-lecia zaprosiła czytelników do podzielenia się swoimi wspomnieniami i osiągnięciami, w nr. 185 Związek Samopomocy Chłopskiej w Kra-

kowe wspólnie z redakcjami „Dziennika Polskiego” i „Echa Krakowa” zorganizowały dla czytelników, którzy zwiedzili lubelską wystawę rolniczą konkurs — należało odpowiedzieć na 2 pytania związane z wystawą, w nr. 215 wielki jesienny konkurs „Dziennika” „Konsumenci oceniają pracę PDT” (w numerach 220–247), w nr. 302 Zarząd Wojewódzkiego Związku Młodzieży Polskiej, Redakcja „Gazety Krakowskiej”, „Życia Literackiego, „Dziennika Polskiego” i Polskie Radio w okresie przed II Zjazdem ZMP ogłosili „Konkurs na najlepsze opowiadanie o życiu i pracy młodzieży”. W kolejnym 1955 roku: 19–20 stycznia z okazji jubileuszu 10-lecia „Dziennika Polskiego” zorganizowano imprezę „20 groszy i wszystko wiesz” — spotkanie z artystami, piosenkarzami, satyrykami, w nr. 20 konkurs „Przypomnij sobie” — obrazki opracowane przez Gwidona Miklaszewskiego, przedstawiające wydarzenia związane z Krakowem i ziemią krakowską, o których pisał „Dziennik Polski” — należało uszeregować je w porządku chronologicznym i odgadnąć najnowsze wydarzenie, 20–21 marca Redakcja „Dziennika Polskiego”, Centrala Odzieżowa i PDT przygotowały pokaz mody wiosennej, urozmaiconej występami satyryków i artystów z Adolfem Dymszą na czele, w nr. 200 konkurs na najlepszą korespondencję z terenu zorganizowała Redakcja „Dziennika” przy współpracy Wojewódzkiej Rady Związków Zawodowych, Zarządu Wojewódzkiego, Związku Samopomoc Chłopska i Wojewódzkich Związków Gminnych Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”, w nr. 306 Wielka ankieta „Dziennika Polskiego” — należało wyrazić życzenia i krytykę pod adresem pisma. Rok 1956 przyniósł m.in.: w nr. 4 „Wielką Ankieta „Dziennika Polskiego” — powtórzenie ankiety z numeru 306/1955, w numerach 20, 22, 70 „Dyskusja o świadomym macierzyństwie” zapoczątkowana w numerze 10, w nr. 29 artykuł J. Roszko rozpoczął „Dyskusje mieszkaniowe”, w nr. 29 zagajenie do dyskusji „O bibliotecznych balastach” przed pierwszym powojennym Ogólnopolskim Zjazdem Bibliotekarzy, w nr. 38 mała ankieta pod tytułem „Nie tylko dla mężczyzn” — jaka ilość materiału jest potrzebna do uszycia ubrania dla mężczyzny?, w nr. 127 Redakcja „Wolnej Trybuny” zaprosiła na spotkanie czytelników i współpracowników w dniu 1 czerwca, w nr. 150 „Wielki Konkurs Państwowych Zakładów Ubezpieczeń i Redakcji „Dziennika Polskiego” — należało odpowiedzieć na zadane pytania, w czerwcu ogłoszono konkurs na obraz, grafikę lub rysunek związane tematycznie z przyjaźnią polsko-radziecką — zorganizowany przez Krakowski Zarząd Okręgowy Związku Polskich Artystów Plastyków, Wojewódzki Zarząd

TPPR i Redakcję „Dziennika Polskiego”, w nr. 184 Konkurs PSS (Powszechnej Spółdzielni Spożywców) i „Dziennika Polskiego” dotyczący usprawnienia obsługi i zaopatrzenia, w nr. 289 błyskawiczna ankieta „Jak wam się podoba?” — czy podoba się film pod tytułem „Nikodem Dyzma”, 16 grudnia redaktor I. Krasicki w Klubie Dziennikarzy podzielił się z czytelnikami wrażeniami z podróży do Anglii i Francji.

Lata pięćdziesiąte, a zwłaszcza lata 1952–1953, jawią się we wspomnieniach Zbigniewa Kwiatkowskiego jako okres, w którym żyć było trudno i pisać także. Lata te były szczytowymi okresu błędów i wypaczeń⁴². Ówczesna sytuacja społeczno-polityczna wymusiła także zmiany w redakcjach pism — najlepiej sytuację tę oddaje K. Zbijewska:

Pierwsza z zasad redakcyjnych brzmiała: dziennikarz pracuje wtedy, gdy nie siedzi w redakcji (...) kontakt z życiem, obserwacje, rozmowy z ludźmi, zbieranie informacji, materiałów to jego zadanie. Ta zasada odbiegała od późniejszych praktyk okresu błędów i wypaczeń, wprowadzających także w redakcjach tak zwaną dyscyplinę pracy. Znalazłam w swych archiwalnych zbiorach zeszyt Działu Kulturalnego, którym kierowałam przez długi okres pracy w „Dzienniku”, zeszyt zawierający dane związane z dyscypliną członków działu. Ze wzruszeniem odczytuję uwagi na temat codziennych zajęć kolegów, jakże często spreparowanych, byle tylko jakoś wypełnić odpowiednią rubrykę.⁴³

Pracę „Dziennika Polskiego” w latach pięćdziesiątych tak podsumował jeden z jego redaktorów naczelnych Wacław Czynczys⁴⁴:

W sumie w tych latach „Dziennik” nie miał zbyt wielu sukcesów, ale załatwiał sporo spraw natury społecznej i państwowej.

Pracownicy i współpracownicy pisma w latach 1945–1956

Ustalając listy pracowników i współpracowników korzystano z różnego rodzaju źródeł. Podstawę stanowiły następujące pozycje:

---

⁴² Z. Kwiatkowski, *Prawda i błędy*, „Dziennik Polski” 1965, nr 20, s. 6.

⁴³ K. Zbijewska, *Pierwsze lata w Pałacu Prasy*, „Dziennik Polski” 1990, nr 22, s. 3.

⁴⁴ W. Czynczys, *Był to okres dość niezwykły*, „Dziennik Polski” 1965, nr 18, s. 5.

Dziennik Polski XXX-lecie pod redakcją A. Dzioka i J. Niepokoja⁴⁵, konspekt wystawy jubileuszowej *Dziennik Polski. Z Muzami pod rękę 1945–1975*⁴⁶, L. M. Bartelskiego *Polscy pisarze współcześni 1939–1991. Leksykon*⁴⁷. Dużą pomocą były liczne artykuły wspomnieniowe, z których czerpano wiadomości o ich autorach i redakcyjnych kolegach, szczególnie pomocnym okazał się artykuł S. W. Balickiego: *Ludzie „Dziennika Polskiego” widziani wczoraj i zapamiętani dziś*⁴⁸, niektóre nazwiska odnotował J. Jarowiecki w artykule *Początki prasy krakowskiej po 1945 roku*⁴⁹. Wiele informacji otrzymano od red. K. Zbijewskiej, która pomagała przy ustaleniu listy pracowników, a także dostarczyła nazwiska współpracowników.

Na podstawie posiadanych materiałów ustalono, że pracownikami pisma w l. 1945–1956 (w różnych okresach) byli: Adamczewski Jan, Babiński Mieczysław, Balicki Stanisław Witold (redaktor naczelny 01.09.1945–29.10.1950), Baranowski Paweł, Borek Jan, Brzeziński Bogdan, Bursa Andrzej, Bystrzycka Zofia, Cnotówna Zofia, Cybulski Władysław, Cyprian Adam, Cypryś Jarosława, Czubała Wiesława, Czynczys Waław (redaktor naczelny 29.10.1951–wrzesień 1952), Dankiewicz Jerzy, Drozd Maria, Dudzik Zdzisław, Dziok Adam, Ferster Karol, Fortuna Kazimierz, Frühling Jacek (redaktor naczelny 25.01.–3.02.1945), Garlicki Bolesław, Graf Maria, Greń Zygmunt, Grotowski Zbigniew, Grzędzielski Władysław, Habzda Stanisław, Jakubiec Danuta, Jakubowski Janusz, Jaremko Zofia, Jarzębowski Wojciech, Jaworski Zbigniew, Jęczalik Tadeusz, Kalina Stanisław, Kalkowski Jan, Kamińska Krystyna, Klominek Andrzej, Kosiński Stanisław, Krasicki Ignacy (redaktor naczelny 11.03.1954–1957), Kruczkowski Bolesław, Krupowa Maria, Kwiatkowski Zbigniew (redaktor naczelny wrzesień 1952–luty 1954), Kwiatkowski Tadeusz, Madejczyk Leszek, Malinowski Ryszard, Marcisz Izabela, Merta Zygmunt, Michalewiczowa Helena, Miecugow Bruno, Mielech Stanisław, Mrowiński Sławomir, Mrozek Sławomir, Myrkówna Maria (póź-

---

⁴⁵ *Dziennik Polski XXX-lecie*, red. A. Dziok i J. Niepokój, Kraków 1975.

⁴⁶ *Dziennik Polski. Z Muzami pod rękę*, konspekt wystawy jubileuszowej „Dziennika Polskiego” 1945–1975, scenariusz K. Zbijewska.

⁴⁷ L. M. Bartelski, *Polscy pisarze współcześni 1939–1991. Leksykon*, Warszawa 1995.

⁴⁸ S. W. Balicki, *op. cit.*

⁴⁹ J. Jarowiecki, *Początki prasy krakowskiej po 1945 roku*, [w:] *Studia nad prasą polską XIX i XX wieku*, Kraków 1997, s. 151–158.

niej Kwiatkowska), Lewicka Aleksandra, Libman Krystyna, Łagońska Ewa, Nalepa Rena, Niepokój Józef, Nowakowski Zygmunt, Nowiński Stefan, Olszewski Tadeusz, Osmańczyk Edmund, Otwinowski Stefan, Pałka Józef, Pasikowski Tadeusz, Pelczarski Jan, Peters Stanisław, Pitulowa Janina, Podkowiński Marian, Polaczek Stanisław, Puchalski Gustaw, Putrament Jerzy (redaktor naczelny 4.02.–31.08.1945), Rajca Brunon, Roszko Janusz, Ringer Zbigniew, Rotter Jan, Rudzka Ewa, Schlang Fabian, Siedlecki Zbigniew, Solecka Halina, Stanek Krystyna, Stec Tadeusz, Szargur Zygmunt (Szarek), Szczepańska Maria, Szczepański Jan Alfred, Szczepański Ludwik, Szydłowski Władysław, Targosz Antoni, Terlecki Olgierd, Turek Zbigniew, Wałowski Jerzy, Węglowski Edward, Wielowieyska Helena, Włodek Adam, Zagórska Ewa, Zbijewska Krystyna, Zechenter Witold, Zielenkiewicz Mieczysław, Zielińska Zofia, Zimnal Kazimierz.

Redakcja „Dziennika Polskiego” nawiązywała współpracę z ludźmi kultury, nauki i sztuki. Ustalono, że w latach 1945–1956 luźno współpracowało z Redakcją ponad dwieście⁵⁰ osób, a do najwybitniejszych w s p ó ł p r a c o w n i k ó w należeli m.in.: Henryk Batowski — Kolumna Słowiańska, Wilim Frančić — Kolumna Słowiańska, Adolf Liebeskind — kolumna „Prawo i Życie”, Stanisław Zięba — „Sport i wczasy”, Stanisław Danek — Kolumna Szkolna, Tadeusz Jęczalik — „Walka”, Adam Włodek — „Walka”, Leszek Herdegen — felieton literacki, Ludwik Flaszen, Jacek Berwaldt — recenzja muzyczna, Jerzy Broszkiewicz — recenzja muzyczna, Lucjan Kydryński — recenzja muzyczna, Stanisław Lachowicz — recenzja muzyczna, Adam Walaciński — recenzja muzyczna, Jerzy Waldorff — recenzja muzyczna, Tadeusz Kudliński — recenzja teatralna, Henryk Vogler — recenzja teatralna, Maciej Gutowski — recenzja plastyczna, Stefan Papp — recenzja plastyczna, Andrzej Pollo — recenzja plastyczna, Kazimierz Hodorowski — rubryka artystyczna, a także Boguszevska-Chlebowska Danuta, Borowczyk Walerian, Buczek Włodzimierz, Czuma Mieczysław, Faber Wincenty, Filipowicz Kornel, Harasimowicz Jerzy, Kragen Wanda, Krystyna Kleczkowska, Jalu Kurek, Kubacki Waclaw, Kydryński Juliusz, Miklaszewski Gwidon, Napieracz Jerzy, Rolleczek Natalia, Samozwaniec Magdalena, Skarzyński Jerzy, Stanuch Stanisław, Szablowski Tadeusz, Szczepańska Maria, Szewczyk Wilhelm, Szymańska Beata, Szyborska Wisława, Świrsz-

---

⁵⁰ Obliczeń dokonano na podstawie otrzymanych list od red. K. Zbijewskiej.

czyńska Anna, Taszycki Witold, Tyrowicz Marian, Umińska Jadwiga, Wielowiejska Helena, Wyka Kazimierz, Załucki Marian.

Z pewnością nie są to listy kompletne, ale — jak już wspomniano — w archiwum „Dziennika Polskiego” nie ma odpowiednich dokumentów, na podstawie których sporządzenie pełnych list byłoby możliwe. Często pojawiające się na łamach „Dziennika Polskiego” nazwiska współpracowników dowodzą, że kontakt ze środowiskiem twórczym i artystycznym Krakowa zapoczątkowany przez S. W. Balickiego nie ustał, lecz był dalej rozwijany za czasów kolejnych redaktorów naczelnych: Wacława Czynczysa, Zbigniewa Kwiatkowskiego i Ignacego Krasickiego. Niebagatelną rolę w szerzeniu kultury odegrali pracownicy pisma: Krystyna Zbijewska, Ewa Rudzka, Jan Kalkowski, Andrzej Kłominek, Sławomir Mrozek, Brunon Miecugow, Andrzej Bursa, Bogdan Brzeziński, Jan Adamczewski, Adam Dziok, Danuta Jakubiec, Leszek Madejczyk i wielu innych, których publicystyka zdecydowała o intelektualnej i kulturotwórczej roli pisma. Najbardziej dobitnym podsumowaniem roli „Dziennika Polskiego” niech będą słowa piosenki ułożone przez Ludwika Jerzego Kerna:

Cóż to byłby za Kraków
bez Sukiennic, bez ptaków,
bez spacerów w wieczory majowe,
bez hejnału starego,
bez „Dziennika Polskiego”
Taki Kraków nie byłby Krakowem.

I o to właśnie w piosence chodzi
i serce bije piosence stuk, stuk.
Tutaj się „Dziennik Polski” urodził,
bo gdzież się indziej urodzić mógł.
Dobrze z Krakowem jest „Dziennikowi”,
nigdzie nie będzie mu tak jak tu.
Dobrze z „Dziennikiem” jest Krakowowi
gdy spotykają się dzień po dniu.⁵¹

---

⁵¹ B. Rajca, *Twarz „Dziennika Polskiego”*, „Gazeta Krakowska” 1975, nr 21, s. 5.